

Türkçe Baskıya Önsöz

2012 yılında İngiltere’de yayınlanmış bulunan bu derleme kitap, Türkiye’nin, çok çeşitli yönleri ile tarihi, siyasal hayatı, ekonomisi, toplumsal ve kültürel yapısı, demografik ve çevre sorunları konularında, uluslararası düzeyde ön plana çıkmış Türk ve yabancı bilim insanının salt bu eser için kaleme aldığı bilimsel çalışmaların ürünüdür. Bu özelliği ile bu eser, Türkiye çalışmalarına geniş perspektifli ve orijinal bir yaklaşımı temsil etmektedir.

Dünden Bugüne TÜRKİYE, Tarih, Politika, Toplum ve Kültür adlı böyle bir kitaba gereksinim olduğu düşünülmüştür, çünkü Türkiye’nin Osmanlı’dan Cumhuriyet’e uzanan büyük serüveni, özellikle Cumhuriyet döneminde, önemli değişimlere sahne olmuştur. Türkiye, 1920’ler ve 1930’lardan itibaren kültür ve zihniyet, kısaca uygarlık değişimi, 1940’lar 1950’lerden beri demokrasiyi yerleştirme süreci ve 1980’lerden beri de ekonominin dışa açılması gayretlerini yaşamıştır. Türkiye, 21. yüzyılın başında ise kendi bölgesinde önde gelen bir “yumuşak güç”e dönüşme ve bunun da ötesinde global konularda söz sahibi olma çabası içinde olmuş, ancak tüm bu atılımlarda da yetersiz mesafeler katedilebilmiştir.

Bu konuda yetersizliğin en önemli nedeni, ülkenin zaman zaman ciddi darboğazlar ile karşılaşmış olmasıdır. Türkiye’nin belli aralıklar ile demokrasisi sekteye uğramış, ekonomisi zafiyet göstermiş ve kriz dönemlerinde siyasete asker müdahale etmiştir. 21. yüzyılın başlarından itibaren bu sorunların bir kısmı arkada bırakılmaya başlanmıştır. Ekonomi sürekli bir büyüme trendi yakalamış; başarılı bir şekilde dış pazarlara açılmış; ve ülkenin genel refah düzeyi yükselmiştir. Siyasal hayatta da geleneksel askeri vesayet sistemi geride bırakılmış görülmektedir. Ancak Türkiye, bazı önemli siyasal konularda çözüm üretememiş ve dolayısıyla toplumsal konsensus sağlamada başarılı olamamıştır. Dış politikada ise, sınırlı tutulabilse de, bazı önemli ülkeler ile ilişkilerde gerginliklerin süreklilik kazanabileceği ihtimali ortaya çıkmıştır. İşaret edilen sorunlara kar-

şın, Türkiye'nin katettiği mesafe ile bugün geldiği nokta, ülke içinde ve dünyada büyük ilgi odağı olmuştur. Bu nedenle, bu kitap ile bazen geriye de bakarak, Türkiye'nin 21. yüzyılın ikinci on yılının ortalarında, çeşitli alanlardaki görünümü ele alınmış ve Türkçe baskısında yayınevinin katkısıyla metinlere görsel malzemeler eklenmiştir. Bununla beraber kitabın İngilizce basımından bu yana meydana gelen kimi sosyal ve ekonomik gelişmelerle son olarak 15 Temmuz 2016'daki darbe girişimi de incelenememiştir.

Bu vesile ile, bu esere katkıda bulunan saygıdeğer 26 Türk ve 11 yabancı bilim insanına tekrar şükranlarımızı sunuyor ve kitaba katkıda bulunan fakat maalesef yakın tarihte aramızdan ayrılan saygıdeğer Talat Halman hocamızı ve Andrew Mango'yu da şükran ve saygı ile anıyoruz. Bu önsözün sonsözü olarak, kitabımızın Türkçe'ye çevrilmesinde ve yayınlanmasında büyük emeği geçen İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları Genel Yayın Yönetmeni Sayın Fahri Aral Bey'e de teşekkürlerimizi sunuyoruz.

METİN HEPER - SABRİ SAYARI
Ankara, İstanbul, 2016

İngilizce Baskıya Sunuş

Son on yıllarda, Türkiye'nin tarihine, kültürüne, siyasal hayatına ve ekonomik yapısına giderek artan bir ilgi görülmektedir. Aynı ilgiye uluslararası medyada da rastlanmaktadır. Bu durum, Türkiye'nin küresel dünyada yükselen profili, devamlı büyüyen sağlıklı ekonomisi, ve yerleşik seküler demokratik yapısı ile kültürel köklerini ve geleneklerini başarılı bir şekilde bağdaştırabilen Müslüman bir ülke olması ile açıklanabilir.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından Balkanlar, Kafkasya ve Orta Asya'daki politik iklimin değişimi, buralarda yaşayan ve kendilerine özgü güçlü etnik ya da dinî bağları olan milyonlarca Türk'ü ve/ya Müslüman'ı ortaya çıkardı. Soğuk Savaş sonrası dönemde patlak veren etnik-dinî çatışmalar sırasında bu toplulukların çoğu, başta Balkanlar ve Kafkasya'dakiler olmak üzere, bir soydaş devlet olarak Türkiye'yi potansiyel koruyucusu olarak gördüler. Beklentilerinin geniş ölçüde gerçekdışı olmasına rağmen, Türkiye'nin genişleyen bölgesel rolünü önemsemeye devam ettiler. Türkiye'nin gerek Ortadoğu'da gerekse dünyanın başka bölgelerinde daha aktif bir dış politika benimsemeye başlamasıyla bu durum Cumhuriyet tarihi boyunca görülmemiş derecede belirginleşti.

Türkiye'nin bölgesel ve küresel ilişkilerinin giderek genişlemesinde ülkenin ekonomisi önemli bir rol oynadı. Küresel ölçekte yinelenen ekonomik krizler ve özellikle yüksek enflasyonun etkisiyle ekonomik büyümenin durgunlaşmasına rağmen 21. Yüzyılın ilk on yıllarında Türkiye ekonomisi güçlü bir büyüme sergilemektedir. Küresel ekonomik darboğaza daha dirençli olan Türkiye, 2010'larda onyılında dünyanın en büyük 16. ekonomisine sahi olmuştur ve ekonomik büyümesi devam etmektedir.

1940'ların ortasında otoriter bir siyasal rejimden demokrasiye geçişinden beri Türkiye, özgür ve güvenilir seçimlerle çok partili sisteme bağlılığını korumuştur. Askeri müdahalelerle bazen demokratik rejime kısa sürelerle de olsa son verilmesine rağmen, Türkiye demokrasisini daha da güçlendirme yolunda önemli aşamalar kaydetmiştir. Türkiye'nin kaydettiği bu gelişmeler duru-

mu, islâm ve demokrasi uyumsuzluğuna ilişkin argümanların geçersizliğini gözler önüne sermiştir. Türkiye örneği ayrıca, 1970'lerden itibaren, müslüman yöneticilerin başlarında olduğu siyasal partilerin giderek demokrasi yoluyla siyasal sürece entegrasyonunun, partilerin ideolojik yönelimlerini ve politik stratejilerini ılımlaştırdığını göstermiştir. Siyasal islâmi kökenden gelen ancak temelde kişi ve bir ölçüde toplum düzeyindeki islâma yönelen bir siyasal partinin, 2002'den beri dört genel seçimde de parlamenter çoğunluğu rahatlıkla kazanması, bu konuda önemli bir örnek oluşturmuştur.

Türkiye'ye artan bu ilgiye, son yıllarda bilimsel alanda Türkiye çalışmalarının alt disiplinlerinde sayıları önemli oranda artan akademik çalışmalar eşlik etmiştir. Türkiye tarihi, siyaseti, kültürü ve ekonomisi üzerine yayınlanan kitapları ve dergileri niceliksel ve niteliksel açıdan değerlendirdiğimizde bilimsel analizin, bilginin ve anlayışın genişlemesi bu alanlarda net bir ilerleme göstermektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde Türkoloji çalışmaları onyıllar içinde zenginleşmiş ve Osmanlı tarihi "Ortadoğu tarihinin en büyük tek alt alan" haline gelmiştir.¹ Batı Avrupa'da üniversitelerde ve araştırma merkezlerinde ki bilimsel Türkiye çalışmaları da, ABD'dekilerin gerisinde kalmasına rağmen artmaya başlamıştır.

Sosyal ve beşeri bilimlerde Türkiye çalışmalarının bu dikkat çekici büyümesinin en önemli itici gücü, Türkiye'deki üniversitelerde bu alanlarda çalışan bilim insanlarının sayısının büyük bir hızla artışı olmuştur. 1980'den itibaren yükseköğretimde, kamu ve özel kurumların sayısı hızla artmıştır. 1980 ile 2010 arasında 28 devlet üniversitesi 103'e yükselmiş; 1984'te sadece bir adet bulunan özel üniversite sayısı ise 2010 yılında 62'ye çıkmıştır. Mayıs 2015'te ise devlet üniversitesi sayısı 109 ve özel üniversite sayısı ise 76 idi. Yeni üniversitelerin sayısının ülke düzeyinde bu denli yükselmesi, doğal olarak eğitimin her alanında yeni üniversite öğretim üyelerine talebin büyük ölçüde artması ile sonuçlanmıştır. Bekleneceği gibi bu durum da bilimsel araştırma ve yayınlarda belli ölçekte niteliksel ve niceliksel artışa yol açmıştır. Devletin araştırma için sağladığı destek, ülkenin saygın üniversiteleri arasındaki rekabet ve akademik yükselmeyi sağlayan uluslararası akademik dergilerde bilimsel yayın gereği ise, Türkiye'nin tarihi, kültürü, siyasal ve sosyal hayatı ve ekonomisi ile ilgili literatürün büyük ölçüde artması ile sonuçlanmıştır.

Bu çalışmanın temel amacı, okuyucuya ele alınan konularda genellikle yeni araştırmalar temelinde önemli bir referans eser sunmak olmuştur. Kitap, bir ansiklopedi ya da geniş tanımlı başlıklardan oluşan denemeler dizisi değil, modern Türkiye ile ilgili olarak önemli konularda güvenilir ve öze dair irdelemeleri içermektedir. Katkıda bulunan değerli yazarlar, kaleme aldıkları başlıkların kapsamı ve karmaşıklığı gözönünde tutulursa neredeyse imkânsız olan 5.500 kelime sınırı dahilinde makalelerini yazmak zorunda kalmışlardır. Buna karşın yazarlar, kendi alanlarındaki en yeni bilimsel çalışmaların temel bulgularını içeren kapsamlı bir özetini okuyucu ile buluşturmakta başarılı olmuşlardır.

SABRİ SAYARI

1 Donald Quataert ve Sabri Sayarı (der.), *Turkish Studies in the United States*. Indiana: Indiana University Ottoman and Turkish Studies Publications, 2003.